

Коцюбинський Михайло Михайлович 1864—1913

Біографія

Український письменник, громадський діяч Михайло Михайлович Коцюбинський народився 17 вересня 1864 року у Вінниці, в сім'ї дрібного урядовця. Дитинство та юність майбутнього письменника минули в містечках і селах Поділля, куди переводили батька по службі. Освіту здобував у Барській початковій школі (1875–1876 рр.) та Шаргородському духовному училищі (1876–1880 рр.).

Коцюбинський почав пробувати свої сили в літературі рано; брався за поезію, переклади, нариси. Швидко головним полем його письменницької діяльності, справжнім покликанням стає художня проза. З перших спроб Коцюбинського-прозаїка до нас дійшли оповідання «Андрій Соловійко, або Вченіє світ, а невченіє тьма» (1884 р.), «21-го грудня, на введеніє» (1885 р.), «Дядько та тітка» (1885 р.).

Друкуватися Коцюбинський почав у 1890 році — львівський дитячий журнал «Дзвінок» опублікував його вірш «Наша хатка». В цьому ж році він побував у Львові, встановивши творчі контакти з місцевими літераторами та видавцями, зокрема, Франком. Поїздка поклала початок постійному співробітництву Коцюбинського в західноукраїнських виданнях. На початку 1891 року він їде до села Лопатинці на Вінниччині, де поєднує роботу домашнього вчителя в родині місцевого службовця з поглибленим вивченням життя села, народної мови, культури. Там він розпочинає серйозну літературну працю. За один 1891 рік з-під його пера виходять оповідання «Харитя», «Ялинка», «П'ятизлотник», повість «На віру», віршована казка «Завидющий брат». Твори привернули увагу літературної громадськості, засвідчили, що в українську прозу прийшов талановитий художник.

На початку 90-х років частина молоді української інтелігенції, перейнятої ліберально-просвітительськими ідеями, утворює організацію «Братство тарасівців», з учасниками якої Коцюбинський деякий час підтримував зв'язок. Цей зв'язок відбився на його творчості. У казці «Хо» (1894 р.) Коцюбинський підносить значення ліберально-просвітительської діяльності.

Роки перебування Коцюбинського на урядовій службі в Молдавії і Криму дали життєвий матеріал для його творів «Для загального добра» (1895 р.), «Пе-коптьор» (1896 р.), «Посол від чорного царя» (1897 р.), «Відьма» (1898 р.), «В путях шайтана» (1899 р.), «Дорогою ціною» (1901 р.), «На камені» (1902 р.), «У грішний світ», «Під мінаретами» (1904 р.). Багата творчими здобутками п'ятирічна служба у філоксерній комісії стала періодом інтенсивного зростання письменника. Залишивши роботу в комісії, він після безуспішної спроби влаштуватися на роботу в Чернігові, де жила сім'я, їде до Житомира і займає різні посади в редакції місцевої газети «Волынь». На початку 1898 року Коцюбинський нарешті дістає роботу в чернігівському земстві.

Важливим моментом світоглядно-художньої еволюції Коцюбинського було оповідання «Лялечка» (1901 р.). У «Лялечці» Коцюбинський постає визначним майстром психологічного аналізу. Зосередження уваги на психологічних колізіях стає визначальною рисою творчості Коцюбинського.

Дещо окремо в доробку Коцюбинського стоять твори на теми з минулого українського народу — «На крилах пісні» (1895 р.) і «Дорогою ціною» (1901 р.). Їх єднає романтично-піднесена,

героїчна тональність.

Новела «Цвіт яблуні» була в українській літературі новаторською за темою: порушувалась проблема ставлення письменника до дійсності, говорилося, що митець за будь-яких обставин не може забувати про свій громадянсько-професійний обов'язок, повинен боліти чужим горем, як власним.

До теми «Цвіту яблуні» Коцюбинський повертається ще не раз (цикл мініатюр «З глибини», поезія в прозі «Пам'ять душі», незавершений твір «Павутиння», новели «Intermezzo» і «Сон»). Виражене у цих творах ідейно-мистецьке кредо декларується й у листі-відозві М. Коцюбинського і М. Чернявського 1903 року до українських письменників. Наступний розвиток української літератури Коцюбинський бачив у розширенні її тематичних та ідейних обріїв, пошукові нових художніх форм.

У п'ятиліття перед революцією 1905–1907 роки. Коцюбинський написав і опублікував оповідання «Fata morgana» («Киевская старина», 1904 р.), в якому вловив ті головні зрушення у свідомості селянства і нові тенденції в еволюції соціальної психології села, які на повну силу виявилися під час революції. Революція остаточно відкрила світові нове село, а Коцюбинський без будь-якого втручання в текст оповідання продовжив його як другу частину повісті. Друга частина повісті «Fata morgana» (опублікована в квітневому номері «Літературно-наукового вісника» за 1910 р.) належить до найвизначніших творчих досягнень Коцюбинського, пов'язаних з подіями першої російської революції.

Провідним жанром малої прози Коцюбинського після 1901 року стає соціально-психологічна новела.

У 1906–1912 роках крім другої частини «Fata morgana» М. Коцюбинський створює новели «Сміх», «Він іде» (1906 р.), «Невідомий», «Intermezzo», «В дорозі» (1907 р.), «Persona grata», «Як ми їздили до Криниці» (1908 р.), «Дебют» (1909 р.), «Сон», «Лист» (1911 р.), «Подарунок на іменини», «Коні не винні», образки-етюди «Хвала життю!», «На острові» (1912 р.), а також повість «Тіні забутих предків» (1911 р.).

Під час поїздок на острів Капрі письменник часто зустрічався з Горьким, взимку 1911–1912 років навіть жив у нього і написав там «Коні не винні» та «Подарунок на іменини».

Коцюбинський побував у багатьох екзотичних місцях — у Криму, Бессарабії, на Гуцульщині та в Італії, його листи переповнені враженнями від природи цих країв. Коцюбинський вражав своїх сучасників знанням природничих наук. Він проникав у таємниці природи через наукову літературу і власні спостереження. Це допомагало йому глибше, по-філософськи сприймати навколишній світ, краще збагнути і точніше відтворити життя людини в органічному зв'язку з усім світом. Природа і людина зливаються у нього в одне ціле, стоять в одному поетично-філософському ряду.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/kotsiubynskyi_mykhailo_mykhailovych